

Tidlig opsporing og indsatser til fremme af børns sundhed og trivsel

Sundhedsstyrelsen og Vidensråd for Forebyggelses konference:
En God Begyndelse: Barnets første 1000 dage, fra undfangelse til 2 år
1. december 2021

Bjørn Holstein, børnesundhedsforsker, professor emeritus
Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

Mange faresignaler i første leveår

- Bemærkninger til mors psykiske tilstand 31 %
- Positiv screening for fødselsdepression hos mor 5 %
- Problematisk forældre/barn-kontakt 10 %
- Mulige problemer med barnets sprog/kommunikation 4 %
- Regulatoriske problemer 20 %
- Overvægt / på grænsen til overvægt 19 %
- Følger ikke anbefalingerne om amning 40 %
- Udsættes for tobaksrøg i hjemmet 12 %
- Motoriske vanskeligheder 10 %

Tidlig indsats har to komponenter

- 1) Tidlig opsporing af børn med høj risiko for senere problemer
- 2) Tidlig forebyggelse af, at problemerne gror fast og medfører skade på barnet og unødige udgifter for samfundet.

Tidlig indsats er vigtig fordi ...

Mange sociale og helbredsmæssige problemer hos børn og unge skyldes mangelfuld indsats i de tidlige leveår.

Mangelfuld indsats kan ende med, at det er for sent at vende udviklingen.

Det er billigere end sen indsats, og mere skånsomt og effektivt.

Tidlig indsats er vigtig fordi ...

Mange sociale og helbredsmæssige problemer hos børn og unge skyldes mangelfuld indsats i de tidlige leveår.

Mangelfuld indsats kan ende med, at det er for sent at vende udviklingen.

Det er billigere end sen indsats, og mere skånsomt og effektivt.

Der er stærk dokumentation
for denne påstand

Tidlig opsporing og tidlig indsats

Begreberne anvendes oftest om problemer i barnets fysiske, kognitive, adfærdsmæssige, sociale og emotionelle udvikling.

Tidlig opsporing og tidlig indsats

Begreberne anvendes oftest om problemer i barnets **fysiske**, kognitive, adfærdsmæssige, sociale og emotionelle udvikling.

Eksempel 1:
Motoriske
problemer

Tidlig opsporing og tidlig indsats

Begreberne anvendes oftest om problemer i barnets **fysiske**, kognitive, adfærdsmæssige, sociale og emotionelle udvikling.

Eksempel 2:
Overvægt

Eksempel 1:
Motoriske
problemer

Tidlig opsporing og indsats

Begreberne anvendes oftest om problemer i barnets fysiske, **kognitive**, adfærdsmæssige, sociale og emotionale udvikling.

Eksempel 3:
Forsinket
sprogudvikling

Eksempel 2:
Overvægt

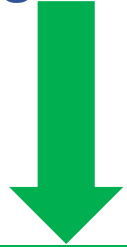

Eksempel 1:
Motoriske
problemer

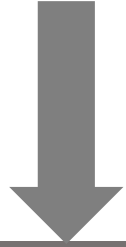

Tidlig opsporing og tidlig indsats

Begreberne anvendes oftest om problemer i barnets fysiske, kognitive, **adfærdsmæssige, sociale og emotionale** udvikling.

Eksempel 3:
Forsinket
sprogudvikling

Eksempel 4:
Mentale
helbreds-
problemer

Eksempel 1:
Overvægt

Eksempel 2:
Motoriske
problemer

EN RAPPORT FRA

VIDENSRÅD FOR FOREBYGGELSE
KRISTIANIGADE 12
2100 KØBENHAVN Ø

VFF@DADL.DK
WWW.VIDENSRÅD.DK

MENTAL SUNDHED OG PSYKISK SYGDOM HOS 0-9-ÅRIGE BØRN

AF

BJØRN EVALD HOLSTEIN (FORMAND)

TINE BRINK HENRIKSEN
SIGNE BOE RAYCE
CHARLOTTE RINGMOSE

ANNE METTE SKOVGAARD
GRETE KATRINE TEILMANN
METTE SKOVGAARD VÆVER

Arbejdsgruppe

Bjørn Evald Holstein

Tine Brink Henriksen

Signe Boe Rayce

Charlotte Ringsmose

Anne Mette Skovgaard

Grete Katrine Teilmann

Mette Skovgaard Væver

Fagredaktion:

Kirstine Struntze Krogholm

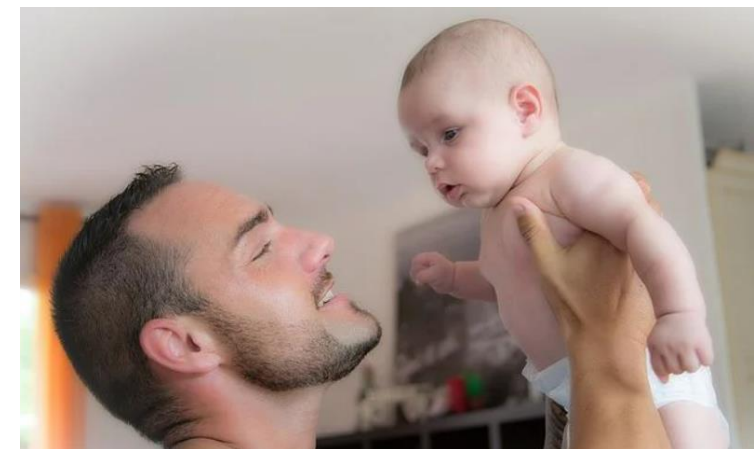

Tidlig opsporing af mentale helbredsproblemer

Omfattende system til tidlig opsporing af mentale helbredsproblemer

Opsporingen i sundhedsplejen er godt dokumenteret.

Derudover næsten ingen viden om, hvad der bliver opsporet, hvordan det foregår, om der er relevante tilbud, om modtagerne har den nødvendige viden.

Tidlig opsporing af mentale helbredsproblemer

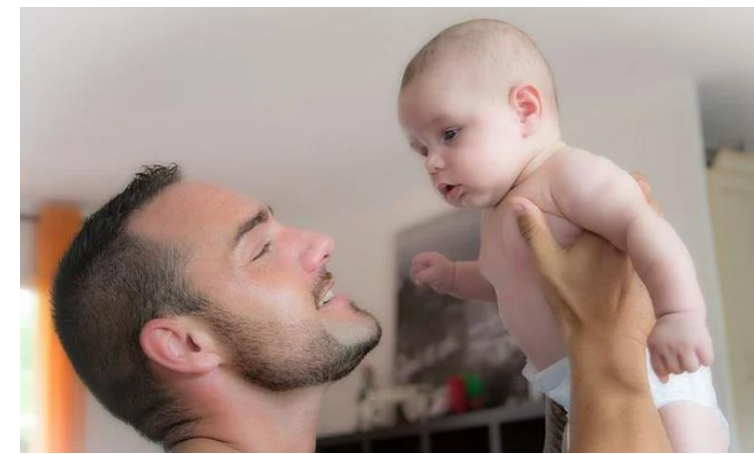
Det er muligt at opspore mentale helbredsproblemer blandt små børn

Og det er muligt at opspore de vigtigste **risikofaktorer**

Risikofaktorer, 1

- Genetiske risikofaktorer
- Medfødte sygdomme
- Skadelige påvirkninger i fostertilstanden
- Vanskeligheder før og omkring fødslen

Risikofaktorer, 2

- Regulerings- og udviklingsproblemer i første leveår
- Problematisk forældre-barn-relation
- Psykisk sygdom hos forældrene
- Forældre med utilstrækkelige kognitive og følelsesmæssige ressourcer
- Kronisk somatisk sygdom

Risikofaktorer, 3

- Kort uddannelse
- Økonomisk belastning
- Enligt forældreskab
- Høj skærmtid hos børn og forældre

Risikofaktorer, 4

- Utilstrækkelig kvalitet i dagtilbud
- Mobning

Enkelte universelle indsatser, nogle har dokumenteret effekt

Universel indsats = indsats for alle uanset behov

Eksempel 1: Sundhedspleje

Kan opspore risikofaktorer for mentale
helbredsproblemer hos børn og forældre

Dokumentation for positiv effekt på børns
mentale sundhed, især i risikogrupper

Enkelte universelle indsatser, nogle har dokumenteret effekt

Eksempel 2: Dagtilbud med høj kvalitet

Dokumentation for positiv effekt på børns
mentale sundhed

Mange selektive indsatser, nogle har dokumenteret effekt

Selektiv indsats = rettes mod børn og familier med høj risiko

Eksempel: Forældrebaseerede indsatser

Nogle har dokumenteret positiv effekt på symptomer og hverdagsliv for børn med mentale helbredsproblemer

Mange indikerede indsatser, nogle har dokumenteret effekt

Indikeret indsats = forhindre forværring af symptomer
og fremme barnets sunde mentale udvikling

Eksempel: Tidlig udredning og diagnosticering med
efterfølgende indsats i familien

Endnu kun beskednen udbredelse.

Hvordan reducere social ulighed i mental sundhed?

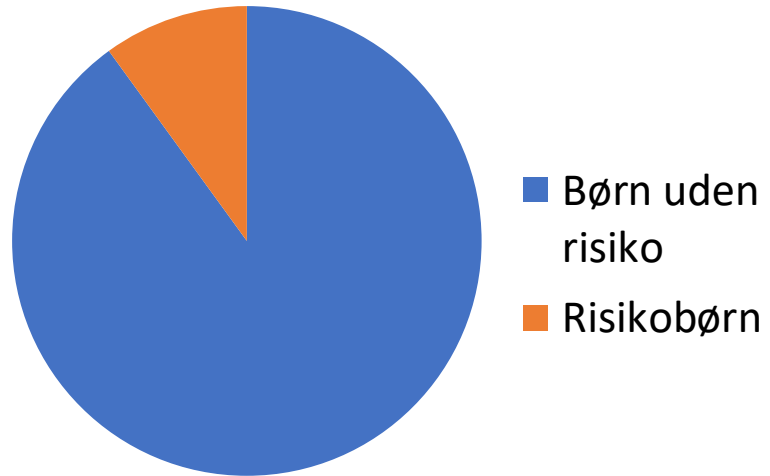
Ekstra indsats for udsatte og sårbare børn?

Universel tidlig indsats for alle?

Er det smart at satse på udsatte børn?

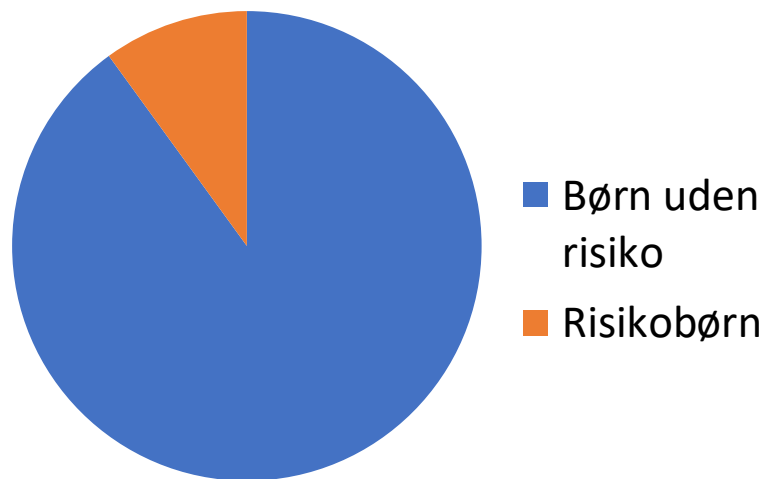
Lad os antage, man kan afgrænse en lille risikogruppe (10%) med meget høj risiko (50%)

Er det smart at satse på udsatte børn?

Lad os antage, man kan afgrænse en lille risikogruppe (10%) med meget høj risiko (50%)

Forestil jer 1.000 nyfødte.

De 100 udsatte børn producerer 50 cases med mentale helbredsproblemer.

De 900 ikke-udsatte børn producerer 90 cases.

De fleste cases kommer fra den del af populationen, som ikke er udsatte

Er det smart at satse på udsatte børn?

Selvfølgelig skal udsatte børn have hjælp

Et svigt kun at satse på udsatte børn

Fordi det store flertal af ikke-udsatte børn også har risiko for mentale helbredsproblemer.

Derfor nødvendigt med en bred (universel) tidlig opsporing og tidlig indsats

Den tidlige indsats skal gå på to ben

Hovedbudskaber

- Tidlig indsats er mere skånsom end sen indsats, billigere og mere effektiv.
- Tidlig indsats omfatter 1) tidlig opsporing og 2) forebyggelse af mentale helbredsproblemer
- Det er muligt at opspore mentale helbredsproblemer tidligt – men indsatsen er præget af store mangler
- Tidlig forebyggende indsats mulig – store muligheder og store mangler
- Den tidlige indsats skal gå på to ben, en universel indsats for alle og en ekstra indsats for børn med høj risiko for mentale helbredsproblemer

Tak for opmærksomheden

